

N:o 36.

Ank. till Riksd. kansli den 6 april 1891, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar m. m.

(I. A.)

Under återopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver finansärenden för den 31 januari innevarande år har Kongl. Maj:t i en samma dag aflåten proposition (n:o 15) föreslagit Riksdagen att medgifva:

att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 400 kronor, men icke utöfver 500 kronor, det måtte bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huru vida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; samt

att, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma måtte ske i den ordning och under de vilkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälde för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

dock under vilkor att de genom försäljning inflytande medel skulle användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark; hvilka medel borde inlevereras till riksgäldskontoret och der bokföras på sätt nu vore stadgadt angående köpeskillingarna för de kronoegendomar, som blefve sålda enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874.

Vidare har Kongl. Maj:t, under återopande af nyssberörda statsrådsprotokoll, föreslagit Riksdagen att medgifva:

att ej mindre köpeskillningarna för de kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning beslut jemlikt kongl. brevet den 18 maj 1888 fattades under tiden till och med utgången af år 1894, än äfven, under förutsättning af bifall till hvad Kongl. Maj:t här ofvan föreslagit rörande försäljning af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 400 kronor, men icke utöfver 500 kronor, köpeskillningarna för de egendomar af detta slag, rörande hvilkas försäljning beslut fattades under nyssnämnda tid, måtte för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark få af Kongl. Maj:t disponeras och följaktligen på Kongl. Maj:ts requi-sition från riksgäldskontoret utbetalas.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition blifvit hänvisad, får till en början erinra om det vid 1874 års riksdag fattade beslut, hvarigenom Riksdagen på framställning af Kongl. Maj:t medgaf, att sådana kronan tillhöriga, under kammarkollegii förvaltning ställda och för statsverkets räkning utarrenderade hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfverstege 200 kronor, och hvilkas bibehållande åt kronan icke på grund af befintlig skogstillgång eller af annan särskild anledning påkallades, finge i den mån derom gällande arrendekontrakt efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, under iakttagande af de föreskrifter Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt meddela, på offentlig auktion försäljas till den högstbjudande under vilkor, att köpare, som sådant åstundade, skulle ega att, efter derom vid auktionen gjord anmälan, inbetala köpeskillingen under loppet af 6 år med $\frac{1}{6}$ årligen, så vida han för fullgörandet deraf vid auktionstillfället stälde säkerhet; att högsta anbudets antaglighet komme att underställas Kongl. Maj:ts pröfning; att försäljningen skulle ega rum utan förbehåll af någon kronotionde eller sådan grundränta, som utginge endast af kronoskatteegendomar; samt att, sedan köpebref utfärdats, de sålda hemmanen och lägenheterna skulle komma att i jordeboken upptagas under titel »utsockne eller allmänt frälse» och för betecknande af denna deras natur påföras ränta till kronan i likhet med andra frälsehemman i orten. Detta beslut meddelades vederbörande till efterrättelse genom kongl. bref den 29 maj 1874 och har sedermera, på Riksdagens derom gjorda framställning, enligt kongl. bref den 6 juni 1879 vunnit tillämpning jemväl å de egendomar med enahanda arrendeinkomst, hvilka efter den 29 maj 1874 kommit under kammarkollegii eller numera domänstyrelsens förvaltning. Riksdagen har vidare, år 1885, lemnat sitt bifall till ett af Kongl. Maj:t framställt förslag, att, när fråga uppstode om försäljning af kronolägenhet, hvilken ej varit för

statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen vore eller vid verkställd arrendeuppskattning funnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kunde påräknas högre årligt arrende än 200 kronor, det finge ankomma på Kongl. Maj:t att bestämma om lägenhetens försäljning under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 stadgade vilkor.

I skrivelse till Kongl. Maj:t den 14 juni 1887 har Riksdagen vidare, med bifall till en af Kongl. Maj:t gjord framställning, medgifvit, att, med några få undantag, kronans samtliga, i de norrländska länen belägna utarrenderade jordegendomar, hvilkas arrenden öfverstege 200 kronor, men ej 500 kronor, och hvilkas bibehållande i sin helhet eller delvis åt kronan icke af befintlig skogstillgång eller annan särskild anledning påkallades, måtte, i den mån arrendekontrakten efter uppsägning eller eljest närmade sig sitt slut, å offentlig auktion till den högstbjudande försäljas under de i kongl. brefvet den 29 maj 1874 bestämda vilkor och med iakttagande, att, der egendom tillhörande skogsmark undantoges från försäljning, den till försäljning afsedda delen af egendomen före dess utbjudande värderades i den ordning, som vore stadgad för arrendeuppskattningar. Hvad sålunda beslutits har meddelats till efterrättelse genom kongl. brefvet den 27 juni 1887.

Slutligen har 1888 års Riksdag, jemväl på framställning af Kongl. Maj:t, medgifvit, att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 200 kronor, men icke utöfver 400 kronor, det måtte bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huru vida egendomen fortfarande borde för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; samt att, der Kongl. Maj:t pröfvade försäljning böra ega rum, densamma skulle ske i den ordning och under de vilkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälde för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kunde finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela; varande detta Riksdagens beslut till efterrättelse kungjort genom kongl. brefvet af den 18 maj 1888.

I fråga om dispositionen af de genom försäljningen af ifrågavarande kronoegendomar inflytande medel har, hvad först beträffar de försäljningar, som ega rum enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874, genom Riksdagens i skrivelse den 24 maj 1877 anmälda beslut blifvit stadgadt, att medlen finge, i den mån tillfällen dertill sig yppade, användas till sådana inköp af skogbärande eller till skogsodling tjenlig mark, hvilka af Kongl. Maj:t pröfvades vara fördelaktiga och hvartill medel icke kunde beredas från det till skogsväsendet anvisade reservationsanslag. Dessa stadganden ega tillämplighet

äfvén å de försäljningar, som ske enligt de i ofvanberörda kongl. bref af den 6 juni 1879 och den 27 juni 1887 meddelade beslut. Hvad åter angår köpeskillingarna för de egendomar, som försäljas med tillämpning af kongl. brefvet den 18 maj 1888, skola äfvén dessa, enligt föreskrift i samma bref, användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, men Kongl. Maj:ts dispositionsrätt öfver nämnda köpeskillingar är likväl så till vida inskränkt, att, enligt Riksdagens i skrifvelse till Kongl. Maj:t den 16 maj 1889 tillkännagifna beslut, de medel, som influtit eller efter sistnämnda dag komme att inflyta för försäljning af kronoegendomar jemlikt omförmälda kongl. bref, endast under en tid af tre år, räknadt från den 1 januari 1889, må af Kongl. Maj:t för nyssberörda ändamål disponeras.

Enligt hvad i förenämnda statsrådsprotokoll omförmäles hade, redan under de förberedande arbetena för den till 1888 års Riksdag aflåtna propositionen om försäljning af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemnade mer än 200 kronor, men icke utöfver 400 kronor, fråga blifvit väckt att utsträcka försäljningen så, att den komme att omfatta jemväl egendomar med arrende från 400 till och med 500 kronor. Kongl. Maj:t, som den 31 december 1886 aflåtit proposition till Riksdagen om försäljning med vissa undantag af de kronans utarrenderade egendomar i de norrländska länen, hvilkas arrenden öfverstege 200 kronor, men ej uppginge till mer än 500 kronor, hade nemligen genom remiss af den 11 februari 1887 anbefalt domänstyrelsen att, efter vederbörandes hörande, taga i öfvervägande, om och i hvad mån försäljning äfvén i mellersta och södra delarne af landet af sådana för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilkas arrenden fölle inom nyssnämnda gränser, kunde anses fördelaktig och lämplig. I det utlåtande, som domänstyrelsen, efter Kongl. Maj:ts befallningshafvandes hörande, med anledning häraf afgaf, hade ock domänstyrelsen, lika med det stora flertalet länsstyrelser, tillstyrkt, att till försäljning då måtte ifrågakomma de domäner, för hvilka arrendet utginge med belopp från 200 till och med 500 kronor. Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t fans emellertid den utredning, domänstyrelsen lemnat rörande de egendomar, som tillhörde denna kategori, gifva anledning att åtminstone icke för det dåvarande låta försäljningen erhålla en fullt så stor omfattning. Enligt hvad domänstyrelsen upplyst utgjorde de domäner, hvilkas arrenden uppginge till mer än 200, men icke utöfver 500 kronor, ett antal af 921, taxeringsvärderade till 8,192,900 kronor och lemnande i årligt arrende 318,709 kronor 83 öre. Fördelade man dessa egendomar i grupper allt efter som arrendeafgiften stannade inom belopp af 300 kronor, 400 kronor eller 500 kronor, uppkomme enligt de uppgifter, domänstyrelsen lemnat, följande resultat:

			Antal	Taxeringsvärde Kronor	Arrende Kronor
egendomar med arrende af	200—300 kr.	297	1,967,480: —	73,713: 43	
» » » »	300—400 »	323	3,038,780: —	110,145: 66	
» » » »	400—500 »	301	3,186,640: —	134,850: 74	
Summa				921	8,192,900: — 318,709: 83.

Det framginge här af, att, medan arrendeafgiften i förhållande till taxeringsvärdet utgjorde i medeltal för egendomarne i den första gruppen 3,71 och för egendomarne i den andra gruppen 3,62 procent, samma procenttal i fråga om egendomarne i den tredje gruppen uppginge till 4,2. Ehuru taxeringsvärdet icke vore att anse såsom en fullt tillförlitlig mätare af egendomarnes verkliga värde hvar för sig, borde man likväl af den meddelade uppgiften kunna draga den slutsats, att de egendomar, som tillhörde den oförmälda tredje gruppen, i sin helhet lemnade en jemförelsevis god afkomst. Det stora antal, hvartill egendomarne inom de tre grupperna tillsammans uppginge, gäfvade ock anledning befara, att, om försäljningen då utsträcktes till egendomarne inom alla tre grupperna, ett ofördelaktigt förhållande möjligen skulle uppstå mellan antalet utbudna egendomar å ena sidan och antalet spekulanter med tillräcklig köpstyrka å den andra, hvarför det ansågs vara skäl att åtminstone icke för det dåvarande utsträcka försäljningen längre än till egendomar, tillhörande de båda första grupperna, hvilka inneslöte tillsammans 620 egendomar med taxeringsvärde af 5,006,260 kronor och årligt arrende till belopp af 183,859 kronor 9 öre.

Vid förhandlingarna rörande de särskilda under de senare åren framlagda förslagen om försäljning af vissa kategorier af jordbruksdomäner hade, enligt hvad departementschefen erinrat, en uttömmande behandling egnats åt frågan om det ekonomiskt berättigade i grundsatsen att sälja smärre jordbruksdomäner och i stället inköpa skogsmark. Att det skäl, som hufvudsakligen varit bestämmande för de hittills fattade försäljningsbesluten, eller insigten om det olämpliga för staten att i sin ego för utarrendering bibehålla egendomar, för hvilka, i följd af deras obetydlighet eller från andra kronoegendomar aflägsna läge, förvaltningskostnaderna ställa sig allt för ogynnsamt i förhållande till arrendeafkastningen, äfven, om ock icke i fullt samma grad som beträffande de grupper af egendomar, om hvilkas försäljning beslut redan blifvit fattadt, egde tillämpning å den nu ifrågavarande egendomsgruppen, borde enligt departementschefens uppfattning icke kunna bestridas och vunne äfven i viss mån stöd deraf, att den beslutade försäljningen af domäner i de norrländska länen omfattade jemväl motsvarande grupp. Med den alltjemt fortgående misshushållningen med de enskilda skogarne framträdde likaledes klart vigten af fortsatta åtgärder för utvidgning af de allmänna skogarnes

areal, hvilken, enligt hvad vid försäljningsfrågans behandling inför Kongl. Maj:t den 31 december 1887 framhölls, här i landet relativt vore väsentligt mindre än i de flesta öfriga, om icke i alla, europeiska länder. Frågan om försäljningen af domäner, tillhörande den nu ifrågavarande gruppen, borde därför kunna betecknas såsom hufvudsakligen en fråga om valet af rätta tidpunkten för försäljningens verkställande.

Antalet i mellersta och södra delarne af riket belägna jordbruksdomäner och arrenden från 400 till och med 500 kronor, deras taxeringsvärden och arrenden äfvensom åren, då de vardas arrendelediga, inhemtas af följande i statsrådsprotokollet intagna tabell:

År, då egen- domarne blifva arrendelediga	E g e n d o m a r n e s				
	Antal	summa taxeringsvärde		summa arrenden	
		kronor	öre	kronor	öre
1892	6	72,700	—	2,591	99
1893	7	91,600	—	3,041	35
1894	18	196,700	—	8,273	87
1895	24	265,100	—	10,808	35
1896	29	326,600	—	12,990	31
1897	27	308,300	—	12,026	45
1898	22	282,900	—	10,175	86
1899	16	183,300	—	7,300	42
1900	20	195,000	—	9,241	90
1901	27	278,700	—	12,115	—
1902	6	55,200	—	2,866	—
1903	10	92,200	—	4,441	50
1904	3	29,400	—	1,490	—
1905	13	113,500	—	5,840	—
1906	13	150,400	—	6,040	30
1907	9	105,900	—	4,245	—
1908	16	198,900	—	7,218	—
1909	12	146,900	—	5,772	—
1910	19	292,400	—	8,812	—
1911	16	214,900	—	7,490	—
1912	5	56,400	—	2,305	—
1922	1	20,000	—	413	69
Summa	319	3,677,000	—	145,498	99

Enligt hvad departementschefen vidare anført framginge häraf, att arrendeafgiften i förhållande till taxeringsvärdet för den nu förevarande egendomsgruppen i medeltal utgjorde 3,96 procent. Då detta procenttal år 1887 utgjorde 4,2, visade sig, att arrendeafkomsten af dessa egendomar sedan sistnämnda år något sjunkit, men att den likväl fortfarande stälde sig i någon mån gynsammare än medelafkomsten i egendomsgrupperna med arrenden af 200—300 kronor och 300—400 kronor, der motsvarande procenttal år 1887 utgjorde resp. 3,74 och 3,62. Erfarenheten hade emellertid ådagalagt, att de hittills försålda kronodomänera betingat köpeskillingar, hvilkas summa så betydligt öfverstigit egendomarnes sammanlagda taxeringsvärden, att de dittills utgående arrendena representerade ett vida mindre procenttal af köpeskillingarna än af nyssnämnda värden. Till och med utgången af nästlidet år hade nemligen försålts kronodomäner med ett sammanlagdt taxeringsvärde af 1,715,068 kronor 99 öre, för hvilka egendomar i köpeskillning betingats 2,922,017 kronor 34 öre. Det förut för dessa egendomar utgående arrendet, hvilket uppgått till 57,404 kronor 44 öre, utgjorde af taxeringsvärdena 3,35 procent, men af köpeskillingarna allenast 1,96 procent. Det borde därför, enligt departementschefens mening, icke vara oberättigadt att antaga, att, om försäljning blefve beslutad af domäner med arrenden från 400 till och med 500 kronor, denna försäljningsåtgärd skulle inbringa staten ett belopp, hvilket icke obetydligt öfverstege värdet af det i de ifrågavarande egendomarne för närvarande bundna kapital.

Af förestående tabell framginge vidare, att af de förevarande egendomarne endast ett mindre antal blefve arrendeledigt under de närmaste åren. Med afseende på den farhåga, som vid försäljningsfrågans föredragning inför Kongl. Maj:t den 31 december 1887 uttalades, att, om försäljningen utsträcktes äfven till egendomar med arrenden från 400 till och med 500 kronor, ett ofördelaktigt förhållande möjligen skulle uppstå mellan antalet utbudna egendomar och antalet tillräckligt köpstarka spekulanter, hade departementschefen erinrat derom, att vid den tidpunkt, då först ett större antal egendomar tillhörande den nyssnämnda gruppen förekomme till försäljning, eller år 1894, tjugu år förflutit efter det jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874 föreskrift meddelades om försäljning af sådana då för kronans räkning utarrenderade egendomar, hvilka icke lemnade öfver 200 kronor i arrende. Då det öfvervägande flertalet af dessa egendomar varit utarrenderade på tjugu år, kunde således antagas, att år 1894 endast få egendomar af denna kategori skulle återstå till försäljning. Fem år derefter, eller år 1899, inträdde samma förhållande beträffande egendomar med arrenden icke öfverstigande 200 kronor, hvilka efter den 29 maj 1874 kommit under kammarkollegii eller domänstyrelsens förvaltning och hvilka jemlikt kongl. bref den

6 juni 1879 äfvenledes skulle försäljas. Härigenom komme en väsentlig minskning att inträda i antalet af de egendomar, som, enligt redan fattade beslut, af kronan komme att utbjudas till salu.

Den åberopade tabellen utvisade, att icke obetydligt öfver halfva antalet af de nu ifrågavarande egendomarne, eller 183 af 319, blefve arrendelediga under de åtta åren 1894—1901. Om försäljningen ansåges böra komma till stånd, syntes därför angeläget, att beslut derom fattades i så god tid, att icke nya arrendekontrakt rörande ett större antal af hithörande egendomar hunne upprättas och derigenom egendomarnes försäljning blefve undanskjuten på ett tjugotal år. Frågan om försäljning af de domäner, som tillhöra den förevarande gruppen, vore, såsom redan blifvit antydt, väsentligen en fråga om valet af rätta tidpunkten för försäljningen. Af hvad nu anförts borde, enligt departementschefens mening, framgå, dels att vid den tid, då ett nu fattadt försäljningsbeslut i någon större omfattning skulle komma till tillämpning, den jemlikt kongl. brefvet den 29 maj 1874 beslutade försäljningen af vissa smärre domäner hufvudsakligen blifvit bragt till slut och utbudet af fastigheter från kronans sida sålunda minskadt, dels att uppskof med försäljningen skulle föranleda, att ett större antal hithörande egendomar genom nya arrendekontrakt för en längre tid undandrogas från försäljningen. Han tvekade därför icke att beteckna den nuvarande tidpunkten såsom lämplig för ett beslut om försäljning af de ifrågavarande domänerna. Äfven i det afseendet syntes honom tidpunkten gynsam, att under nu rådande egendomskonjunkturer talrikare tillfällen än eljest erbjöde sig att för måttligt pris åt kronan förvärfva lämpliga skogsområden. På det dessa konjunkturer icke måtte försummas, syntes därför önskvärdt, att något större tillgångar måtte kunna för ändamålet disponeras än för närvarande stode till Kongl. Maj:ts förfogande.

Då departementschefen alltså ansåge sig böra förorda, att beslut nu fattades om försäljning af de i mellersta och södra delarne af landet belägna domäner, hvilka i arrende lemnade mer än 400 kronor, men icke utöfver 500 kronor, vore det dock icke hans mening, att försäljningsbeslutet skulle göras ovilkorligt, utan borde, i öfverensstämmelse med det förfarande, som egde rum beträffande de kategorier af domäner, om hvilkas afyttrande beslut förut blifvit fattadt, pröfning för hvarje särskild domän ske, huru vida den samma borde försäljas eller af någon anledning åt kronan bibehållas. Ej heller i öfrigt syntes anledning förefinnas till afvikelse från de bestämmelser och vilkor, under hvilka 1888 års Riksdag medgifvit försäljning af domäner med arrenden från 200 till och med 400 kronor.

Beträffande dispositionen af försäljningsmedlen medgaf 1889 års Riksdag, att de medel, som influtit eller derefter inflöte för försäljning af kronoegendomar jemlikt kongl. brefvet den 18 maj 1888 och enligt samma bref skulle inlevereras till riksgäldskontoret för att användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, finge för sådant ändamål under en tid af tre år, räknadt från den 1 januari 1889, af Kongl. Maj:t disponeras och följaktligen på Kongl. Maj:ts requisition från riksgäldskontoret utbetalas. I fråga om den sålunda fastställda begränsningen af den tid, för hvilken dispositionsrätt öfver de ifrågavarande medlen medgifvits Kongl. Maj:t, anförde Riksdagen, att i anseende till ämnets jemförelsevis ej ringa vikt och då det här gälde förvärfvandet af fastigheter, hvilkas skötsel måste blifva med kostnader förenad, Riksdagen ansett sig böra sättas i tillfälle att bilda sig ett omdöme om sättet för inköpen af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark. Väl förekomme uppgifter härom i berättelsen om hvad i rikets styrelse sig tilldragit, likasom ock Riksdagens revisorer och genom dem Riksdagen kunde i riksgäldskontoret taga del af de kongl. bref, i hvilka underrättelse om beslutade inköp meddelades och anvisningar å innestående medel gjordes. Lämpligare syntes dock vara, att Riksdagen årligen erhöle en sammanfattad redogörelse öfver de skogsinköp, som under ett år egt rum, och derigenom sattes i tillfälle att fatta det beslut omständigheterna kunde föranleda. På det en sådan pröfning periodvis måtte kunna ega rum, hade Riksdagen funnit sig böra lemna det ifrågavarande medgifvandet för tre år i sänder.

I anledning af detta beslut och då den treårsperiod, för hvilken 1889 års Riksdag lemnat sitt omförmälda medgifvande, med innevarande år utginge, hade departementschefen ansett, att af detta års Riksdag borde äskas enahanda dispositionsrätt öfver försäljningsmedlen för tiden till och med utgången af år 1894 och borde, under förutsättning af bifall till det nu framställda förslaget om försäljning af domäner med arrenden från 400 till och med 500 kronor, det ifrågasatta medgifvandet afse äfven köpeskillingarna för sistnämnda egendomar. Departementschefen hade härvid erinrat, att då, jemlikt Kongl. Maj:ts beslut den 31 maj 1889, numera till Riksdagens statsutskott årligen öfverlemnades uppgift ej mindre å de kronoegendomar, hvilka under nästföregående året blifvit försålda, än äfven å de inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, hvilka under samma tid för kronans räkning egt rum, samt denna uppgift upptoge pris och areal å inköpt skogsmark äfvensom de öfriga upplysningar rörande de ifrågavarande inköpen, hvilka kunde finnas erforderliga, härigenom tillhandahölles Riksdagen det för verkställande af den utaf Riksdagen antydda pröfning erforderliga material.

Den affattning, Riksdagens år 1889 i förevarande afseende lemnade medgifvande erhållit, lemnade emellertid rum för någon tvekan, huruvida den Kongl. Maj:t tillerkända dispositionsrätt borde anses afse de försäljningsmedel, som under treårsperioden komme att inflyta i kronans kassa, eller de köpeskillingar, som betingades för egendomar, om hvilkas försäljning beslut under samma period blifvit fattadt. Då tidpunkten för köpeskillingarnas inbetalning kunde bero af åtskilliga tillfälliga omständigheter, hvilka icke alltid i förväg låte sig beräknas, skulle med den förevarande bestämmelsen, tolkad på förstnämnda sätt, vara förenad den olägenhet, att öfversigten öfver de tillgångar, som under perioden funnes att disponera för inköp af skogsmark, skulle varda väsentligen försvårad, hvilket åter, särskildt då fråga vore om förvärfvande af större områden, ofta måste framkalla tvekan, huruvida tillräckliga medel för ändamålet komme att varda tillgängliga. Departementschefen förutsatte ock, att Riksdagens mening varit, att medgifvandet borde tolkas i enlighet med det senare af de båda nyss antydda alternativen, men, då förnyadt medgifvande nu borde äskas, borde detsamma affattas i sådana ordalag, att all ovisshet i nyssnämnda afseende blefve undanröjd.

Då resultatet af den redan verkställda försäljningen af kronoegendomar otvetydigt ådagalägger, att denna försäljning varit en finansielt riktig åtgärd, och då det i socialt hänseende torde vara af betydelse, att, på samma gång arrendatorernes antal minskas, vidgadt tillfälle beredes jordbrukare att förvärfva eganderätt till fastighet, anser utskottet en utsträckt försäljning af de för statsverkets räkning utarrenderade egendomarne medföra afsevärd fördel för det allmänna och finner sig sålunda böra tillstyrka bifall till hvad Kongl. Maj:t i detta hänseende föreslagit.

Hvad beträffar dispositionen af de medel, som genom ifrågavarande försäljning komma att inflyta, har utskottet, vidhållande den åsigt, som förut inom så väl Riksdagen som statsutskottet i detta hänseende gjort sig gällande, ansett försäljning af statsverkets jordbruksdomäner icke böra ega rum, med mindre annan fast egendom till motsvarande värde åt kronan förvärfvas. Det ändamål, hvartill Riksdagen ansett de genom hittills beslutade försäljningarne af kronoegendomar inflytande köpeskillingarna böra användas, eller inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark, synes alltså utskottet, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, fortfarande böra tillgodoses äfven med de medel, hvilka genom den nu ifrågasatta, utsträckta försäljningen varda disponibla; och har utskottet i öfverensstämmelse med denna uppfattning icke haft

något att erinra emot Kongl. Maj:ts förslag om att Riksdagen må medgifva Kongl. Maj:t för tiden till och med utgången af år 1894 enahanda, jemväl köpeskillingarne för de nu ifrågavarande egendomarne omfattande dispositionsrätt öfver försäljningsmedlen för afyttrade kronoegendomar, som vid 1889 års riksdag medgafs för då ingångna treårsperiod.

Utskottet hemställer alltså:

att Riksdagen må medgifva, att vid inträffande arrendeledighet af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemna mer än 400 kronor, men icke utöfver 500 kronor, det må bero af Kongl. Maj:t att, efter omständigheterna i hvarje fall, förordna, huru vida egendomen fortfarande bör för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas; samt

att, der Kongl. Maj:t pröfvar försäljning böra ega rum, densamma må ske i den ordning och under de vilkor, som enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874 gälla för försäljning af mindre hemman och lägenheter, med iakttagande derjemte af de särskilda bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna lämpligt att, i allmänhet eller i vissa fall, för försäljningen meddela;

dock under vilkor, att de genom försäljning inflytande medel skola användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark; börande medlen inlevereras till riksgäldskontoret och der bokföras på sätt nu är stadgadt angående köpeskillingarna för de kronoegendomar, som säljas enligt kongl. brefvet den 29 maj 1874; äfvensom

att ej mindre köpeskillingarna för de kronoegendomar, rörande hvilkas försäljning beslut jemlikt kongl. brefvet den 18 maj 1888 fattas under tiden till och med utgången af år 1894, än äfven, under förutsättning af bifall till hvad här ofvan föreslagits rörande försäljning af sådana söder om Norrland belägna, under förvaltning af domänstyrelsen ställda och för statsverkets räkning utarrenderade egendomar, hvilka i arrende lemna mer än 400 kronor, men icke utöfver 500 kronor, köpeskillingarna för de egendomar af detta slag, rörande hvilkas försäljning beslut fattas under nyssnämnda tid, må för inköp af skog-

bärande eller till skogsbörd tjenlig mark af Kongl. Maj:t disponeras och följaktligen på Kongl. Maj:ts requisition från riksgäldskontoret utbetalas.

Stockholm den 6 april 1891.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

af herr *C. Persson*, som ansett, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag i hvad det afser utsträckt försäljning af kronoegendomar icke bort af utskottet tillstyrkas.
